

Миллий Гвардия Органларида Маъмурий Амалиётнинг Моҳияти, Тавсифи Ва Ўзига Хос Хусусиятлари

Назаров Ғанишер Баҳодирович

©Жамоат хавфсизлиги Университети мустақил изланувчиси

Аннотация: Мазкур параграфда маъмурий фаолият ва маъмурий амалиёт тушунчаларининг назарий-ҳуқуқий моҳияти ҳамда уларнинг давлат бошқаруви тизимидаги ўрни илмий таҳлил этилган. Миллий гвардия органлари фаолиятида маъмурий амалиётнинг амалий ифодаси сифатида ҳуқуқни амалга ошириш жараёни, қонун нормаларини татбиқ этиш механизмлари ва профилактик йўналишдаги вазифаларнинг ўзаро уйғунлиги очиб берилган. Шунингдек, Россия, Франция, Германия ва АҚШ ҳуқуқ мактаблари доирасидаги маъмурий фаолият концепциялари таққосланган, Миллий гвардия амалиётининг ҳарбийлашган-ташкилий табиати, SOP тизими ва инсонпарвар бошқарув тамойиллари таҳлил қилинган. Натижада “маъмурий фаолият”, “маъмурий амалиёт” ва “Миллий гвардия амалиёти”га муаллифлик таърифлари илгари сурилган.

Калит сўзлар: Миллий гвардия, маъмурий фаолият, маъмурий амалиёт, давлат бошқаруви, жамоат хавфсизлиги, ҳуқуқни амалга ошириш, профилактика, SOP, ҳисобдорлик, инсонпарварлик.

Янги Ўзбекистонда ҳуқуқни муҳофаза қилиш тизимини ислоҳ этиш жараёнлари изчил ва мазмунан чуқур хусусият касб этмоқда. Давлатимиз раҳбари *Ш.М. Мирзиёев* таъкидлаганидек, “*Хавфсизлик ва тинчлик — халқимиз фаровон ҳаётининг энг асосий кафолатидир. Жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш эса ҳар бир ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органнинг, айниқса, Миллий гвардиянинг бош вазифаси ҳисобланади*”¹.

Мазкур сиёсий ва ҳуқуқий тамойиллардан келиб чиқиб, Миллий гвардия органлари фаолиятини такомиллаштириш, унинг жамоат хавфсизлигини таъминлашдаги институционал ва маъмурий ролини кучайтириш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланди. Бугунги кунда ушбу орган зиммасига ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга ошириш, давлат объектлари ҳамда фуқаролар мулкани кўриқлаш, жамоат тартибини сақлаш ва патрул-пост хизматини самарали ташкил этиш каби муҳим вазифалар юклатилган.

Маъмурий-ҳуқуқий назария нуқтаи назаридан қаралганда, амалиётда муҳим илмий-амалий масала сифатида Миллий гвардия органларининг “*маъмурий фаолияти*” ва “*маъмурий амалиёти*” тушунчалари ўртасидаги нисбат ва мазмун жиҳатидан фарқни аниқлаш талаб этилади. Чунки ушбу икки категориянинг ҳуқуқий табиати, амалий татбиқ доираси ва давлат бошқаруви тизимидаги ўрни турлича талқин қилинади. Хусусан, маҳаллий ҳуқуқшунос олим *Д.Р. Маҳмудов* маъмурий фаолиятни “*давлат бошқарувининг ҳуқуқий ифодаси сифатида, яъни ижро этувчи ҳокимиятнинг қонун нормаларини амалга ошириш жараёнидаги ташкилий-ҳуқуқий фаолияти*” деб таърифлайди². Унинг фикрича, маъмурий фаолиятнинг мазмуни фақат қонунни ижро этиш билан чекланмай, балки ижтимоий муносабатларда қонунийлик ва ҳуқуқий тартиботни таъминлашда ҳам намоён бўлади.

¹ Мирзиёев Ш.М. *Янги Ўзбекистон стратегияси*. – Т.: “Ўзбекистон”, 2021. – Б. 142.

² Маҳмудов Д.Р. *Маъмурий ҳуқуқ: назария ва амалиёт*. – Т.: Юрист, 2020. – Б. 45.

Бундан ташқари у, “*маъмурий амалиёт*” тушунчасига қуйидаги мазмунда илмий таъриф берган. Хусусан, унинг фикрича маъмурий амалиёт маъмурий фаолиятнинг ҳаётдаги амалий кўриниши бўлиб, унинг мазмуни ҳуқуқий нормаларни татбиқ этиш жараёнида намоён бўлади дейди³.

И. Исмоиловнинг фикрига кўра, маъмурий фаолиятнинг ҳуқуқий табиати унинг бир қатор асосий белгиларда намоён бўлади⁴. Хусусан:

биринчидан, ҳуқуқий асосланганлик — бу барча маъмурий ҳаракат ва қарорларнинг амалдаги қонун ҳужжатларига таянадиган, ҳуқуқий меъёрлар билан чегараланганлигини англатади. Ижро этувчи органлар фаолиятида қонун устуворлиги тамойилини таъминлаш орқали давлат бошқарувида қонунийлик ва тартиб барқарорлиги юзага келади;

иккинчидан, жамоат манфаатига қаратилганлик маъмурий фаолиятнинг ижтимоий моҳиятини белгилайди. Бу тамойил давлат органларининг фаолияти фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, уларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда жамоат тартибини барқарор сақлашга йўналтирилганлигини ифода этади;

учинчидан, давлат назорати маъмурий фаолиятнинг муҳим элементи бўлиб, ижро интизомини таъминлаш, ҳисобдорлик ва жавобгарлик механизмларини мустаҳкамлашни назарда тутди. Бу орқали давлат бошқарувида самарадорлик ва шаффофликка эришилади;

тўртинчидан, профилактик йўналиш маъмурий фаолиятнинг муҳим вазифаларидан бири сифатида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, ҳуқуқий онг ва маданиятни юксалтириш, хавфсиз ижтимоий муҳитни таъминлашга қаратилган тадбирлар тизими билан ифодаланади.

Шундай қилиб, *И. Исмоилов* томонидан белгиланган мазкур белгилар маъмурий фаолиятнинг ҳуқуқий ва ижтимоий табиатини, унинг давлат бошқарувидаги регулятив ва профилактик функцияларини аниқ ифодалайди.

Шунингдек, **Ш.З. Зокиров** таъкидлайдики, *маъмурий фаолият* фақат қонунни қўллаш эмас, балки давлат хизматчиларида ҳуқуқий маданият ва масъулиятни шакллантириш орқали фуқаролар ишончини таъминлайди⁵. Бу фикр давлат бошқаруви ва ҳуқуқий маданият ўртасидаги чамбарчас боғлиқликни кўрсатади дейди. **С.Б. Худойқуловнинг** “Маъмурий ҳуқуқни амалга оширишнинг ташкилий-ҳуқуқий механизмлари” асарида таъкидланишича, маъмурий фаолият давлат бошқарувининг “ҳуқуқий муҳити”ни яратади ва ҳар бир идорада ягона ҳуқуқий стандартлар тизими орқали амалга оширилиши лозим⁶. Бу ёндашув Миллий гвардиянинг ички идоралараро ҳужжатлари ва йўриқномалари таҳлилида муҳим амалий аҳамият касб этади. **А.Қ. Эгамбердиев** эса маъмурий фаолиятни “инсон манфаатига йўналтирилган ижро жараёни” сифатида таърифлаб, уни давлат хизматини модернизация қилиш билан боғлайди⁷. Унинг қарашлари Президент **Ш.М. Мирзиёевнинг** “Халқ давлат идораларига эмас, давлат идоралари халққа хизмат қилиши керак” деган ғояси билан уйғунликда намоён бўлади.

Мазкур *маъмурий фаолият* ва *маъмурий амалиёт* масаласи Россия ҳуқуқшунослигида давлат бошқаруви назариясининг марказий йўналишларидан бири сифатида чуқур илмий таҳлил этилган. Бу борада Россия маъмурий ҳуқуқ мактаби олимлари ижро этувчи ҳокимият фаолиятининг ҳуқуқий ва амалий жиҳатларини чуқур тадқиқ этиб, мазкур категорияларнинг

³ Маҳмудов Д.Р. *Ижро ҳокимияти фаолиятида маъмурий амалиётнинг ҳуқуқий хусусиятлари*. – Т.: Юрист, 2022. – Б. 56.

⁴ Исмоилов И. *Маъмурий фаолиятнинг ҳуқуқий асослари ва унинг самарадорлиги масалалари*. – Т.: Академия, 2018. – Б. 64.

⁵ Зокиров Ш.З. *Давлат бошқаруви ва ижро ҳокимияти фаолиятида ҳуқуқий маданиятнинг ўрни*. – Т.: ТДЮУ, 2017. – Б. 72.

⁶ Худойқулов С.Б. *Маъмурий ҳуқуқни амалга оширишнинг ташкилий-ҳуқуқий механизмлари*. – Т.: Академия, 2019. – Б. 81.

⁷ Эгамбердиев А.Қ. *Ўзбекистонда давлат бошқаруви ислоҳотлари ва маъмурий фаолият самарадорлиги*. – Т.: Иқтисодиёт, 2021. – Б. 93.

назарий чегараларини белгилаб берганлар. Жумладан, *А.П. Алехин* ва *В.Д. Сорокиннинг* таъкидлашича, *маъмурий фаолият* — бу ижро этувчи ҳокимиятнинг ҳуқуқий шакли сифатида намоён бўладиган, қонунларни амалга ошириш жараёнида давлат органлари ва мансабдор шахслар томонидан амалга ошириладиган ташкилий-ҳуқуқий фаолиятдир⁸. Улар фикрича, мазкур фаолият давлат бошқарувининг амалий қуввати бўлиб, у орқали жамоат тартиби сақланади, фуқаролар ҳуқуқлари таъминланади ва давлат аппаратининг самарали фаолияти кафолатланади.

Ю.М. Козлов эса *маъмурий фаолиятни* ижро этувчи ҳокимиятнинг давлат ва жамият муносабатларини ҳуқуқий асосда бошқаришга қаратилган фаолияти сифатида тавсифлайди⁹. Унинг таъкидлашича, *маъмурий фаолият* фақат юридик амалиёт эмас, балки ижтимоий вазифани бажаради — яъни давлат билан фуқаро ўртасидаги муносабатларни тартибга солиш орқали жамоат манфаатини таъминлайди. Шу нуқтаи назардан, у фаолиятнинг ижтимоий моҳияти ва ҳуқуқий тартиботни барқарорлаштиришдаги ролини алоҳида таъкидлайди. Шу билан бирга, *Л.Л. Попов* маъмурий фаолиятни “*қонун ижросини таъминлаш ва давлат бошқарувининг барқарорлигини мустаҳкамлашга хизмат қилувчи динамик тизим*” сифатида изоҳлайди¹⁰. Унингча, бу фаолиятнинг асосий мазмуни — давлатнинг ижро этувчи функцияларини амалга ошириш орқали жамиятдаги барқарорлик ва ҳуқуқий интизомни таъминлашдир.

Н.Г. Салищева эса ўз навбатида *маъмурий амалиёт* тушунчасига алоҳида эътибор қаратади. Унинг таърифича, *маъмурий амалиёт* — бу қонун нормаларининг ҳаётий воқеликда амалга оширилишини таъминловчи ижро этувчи ҳокимият органлари фаолияти бўлиб, у ҳуқуқни қўллаш жараёнидаги реал амалий ҳаракатлар тизимини ифода этади¹¹. *Салищеванинг* фикрича, маъмурий амалиёт ҳуқуқ нормаларини қўллашнинг фаол босқичи бўлиб, у орқали давлат органлари жамоат муносабатларига ҳуқуқий таъсир кўрсатади, жавобгарликни таъминлайди ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олади.

В.В. Лазарев ҳам ушбу фикрни қўллаб-қувватлайди. Унинг таъкидлашича, *маъмурий амалиёт* — бу маъмурий фаолиятнинг амалий ифодаси бўлиб, унда давлат бошқаруви индивидуал қарорлар, маъмурий жазо ва профилактика чоралари орқали амалга оширилади¹². Унингча, маъмурий амалиёт қонун нормаларининг ҳаётга татбиқ этилишидаги *прагматик босқич* бўлиб, давлат бошқарувидаги натижавийлик ва ҳисобдорликнинг асосий ўлчовидир.

Е.В. Шишкиннинг фикрига кўра, *маъмурий фаолият* — ижро этувчи ҳокимиятнинг давлат бошқаруви функцияларини амалга оширишга қаратилган ҳуқуқий ва ташкилий таъсир усуллари мажмуасидир¹³. У бу фаолиятнинг асосий белгиси сифатида унинг қонун билан чегараланганлиги ва давлат манфаатларини таъминлаш вазифасига йўналтирилганлигини қайд этади. *А.А. Дьяков* эса маъмурий амалиётни “*ҳуқуқни қўллаш амалиётининг махсус тури*” сифатида талкин қилади, яъни маъмурий органлар фаолияти доирасида қабул қилинадиган индивидуал актлар, қарорлар ва маъмурий таъсир чоралари тизимини назарда тутди¹⁴. Унинг фикрича, бу фаолият нафақат ҳуқуқни амалга ошириш воситаси, балки ижро этувчи ҳокимиятнинг жавобгарлик ва самарадорлик мезонидир.

⁸ Алехин А.П., Сорокин В.Д. *Административное право Российской Федерации*. – М.: Юрайт, 2019. – С. 47–49.

⁹ Козлов Ю.М. *Административное право*. – М.: Проспект, 2018. – С. 35–38.

¹⁰ Попов Л.Л. *Теория исполнительной власти в Российской Федерации*. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2017. – С. 54–55.

¹¹ Салищева Н.Г. *Административное право и процесс*. – М.: Норма, 2020. – С. 61–63.

¹² Лазарев В.В. *Проблемы правоприменительной практики в административной деятельности*. – М.: Юрист, 2016. – С. 79–81.

¹³ Шишкин Е.В. *Органы исполнительной власти и административная деятельность*. – М.: Статут, 2021. – С. 88–90.

¹⁴ Дьяков А.А. *Административная практика и её значение для правоприменения*. – Казань: Казанский юридический институт МВД РФ, 2019. – С. 42–44.

Юқоридаги олимлар таърифларидан кўриниб турибдики, Россия маъмурий ҳуқук назариясида “маъмурий фаолият” ва “маъмурий амалиёт” ўртасида функционал ва мазмун жиҳатидан фарқ мавжуд. Маъмурий фаолият — бу ижро этувчи ҳокимиятнинг ҳуқуқий ва ташкилий фаолият тизими, яъни қонунларни ҳаётга татбиқ этишнинг умумий механизмидир. Маъмурий амалиёт эса — бу амалий ҳуқуқни қўллаш жараёни, яъни давлат органлари томонидан қабул қилинадиган индивидуал қарорлар, маъмурий жазо ва профилактик чоралар орқали қонун нормаларининг бевосита ижросини таъминлашдир.

Шундай қилиб, Россия ҳуқуқшунос олимларининг илмий қарашларидан келиб чиқиб айтиш мумкинки, маъмурий фаолият давлат бошқарувининг ҳуқуқий асосини ташкил этса, маъмурий амалиёт унинг амалий механизми ҳисобланади. Уларнинг ўзaro уйғунлиги давлат аппаратининг самарали ишлаши, ҳуқуқий тартибот барқарорлиги ва жамоат хавфсизлигини таъминлашда ҳал қилувчи аҳамият касб этади.

Европа ва АҚШ ҳуқуқшунослигида маъмурий фаолият тушунчасининг илмий талқинина назар ташласак, маъмурий фаолият тушунчаси Европа ва англо-саксон ҳуқуқ мактабларида давлат бошқаруви ва ижро этувчи ҳокимият фаолиятининг ҳуқуқий пойдевори сифатида эътироф этилган. Ушбу тизимларда маъмурий фаолият нафақат давлат аппаратининг ҳуқуқий шакли, балки жамият ва давлат ўртасидаги ҳуқуқий мувозанатни таъминловчи амалий механизм сифатида қаралади. Хусусан:

Француз маъмурий ҳуқуқи мактабида *маъмурий фаолият “administration publique”* атамаси билан ифодаланиб, давлат бошқарувининг ҳуқуқ билан чамбарчас боғлиқ тизимини англатади. Француз олимлари *R.Chapus* ва *J.Vedel* бу тушунчани давлат хизматининг ҳуқуқ билан узвий боғланишини таъминловчи марказий механизм сифатида таърифлайдилар¹⁵.

R.Chapus фикрича, *маъмурий фаолият* — бу давлат ва жамият ўртасидаги муносабатларни ҳуқуқий йўл билан мувофиқлаштирувчи хизмат механизми бўлиб, у орқали қонун нормаларининг ҳаётга татбиқ этилиши ва жамоат манфаатларининг амалга оширилиши таъминланади. Шу нуқтаи назардан, маъмурий фаолият француз давлат бошқаруви моделининг ҳуқуқий ва ахлоқий устуворлигини белгилайди¹⁶.

J.Vedel эса “*administration publique*”ни давлат фаолиятининг қонун устуворлиги ва жамоат манфаатларига мослигини таъминловчи асосий восита сифатида кўради. Унинг таъкидлашича, *маъмурий фаолият* қонун билан чегараланган ҳолда эмас, балки ҳуқуқий меъёрлар орқали давлат хизматининг шаффофлигини ва ҳисобдорлигини таъминлайди. Шу боис француз ҳуқуқ мактабида маъмурий фаолият давлат бошқарувининг фақат техник жараёни эмас, балки ҳуқуқий масъулият ва жамоат ишончининг ифодасидир¹⁷.

Германия ҳуқуқшуносларидан *K.Schmidt* ва *G.Lorenz* маъмурий фаолиятни “*Verwaltungstätigkeit*” атамаси билан ифодаляйдилар¹⁸. Ушбу атама қонун устуворлиги асосида амалга ошириладиган ижро жараёнини англатади. Олимлар фикрича, маъмурий фаолиятнинг асосий вазифаси — фуқаролар манфаатларини таъминлаш, ижтимоий барқарорликни сақлаш ва давлат бошқарувида қонунийликни таъминлашдан иборатдир.

Германия ҳуқуқ мактабида маъмурий фаолият тушунчаси “*Rechtsstaatlichkeit*” — яъни ҳуқуқий давлат тамойили билан узвий боғланган. Бу ёндошувга кўра, ҳар бир маъмурий қарор, ҳаракат ёки фармойиш фақат қонун асосида қабул қилиниши ва фуқароларнинг ҳуқуқларига зарар етказмаслиги керак. *K.Schmidt* таъкидлаганидек, *маъмурий фаолият*

¹⁵ Chapus R. *Droit Administratif Général*. – Paris: Montchrestien, 2001. – P. 56–58.

¹⁶ Chapus, René. *Droit administratif général: Tome I*. – 15e édition. – Paris: Montchrestien, 2001. – 1120 p. – P. 56.

¹⁷ Vedel, Jean. *Droit administratif*. – 13e édition. – Paris: Presses Universitaires de France (PUF), 1992. – 640 p. – P. 45–47.

¹⁸ Schmidt K., Lorenz G. *Verwaltungsrecht und Verwaltungstätigkeit*. – Berlin: Springer, 2019. – S. 72–75.

“хуқуқни амалга ошириш орқали жамоат манфаатларини таъминлаш жараёни” бўлиб, у давлатнинг фуқаролар олдидаги ҳуқуқий жавобгарлигини таъминлайди¹⁹.

G.Lorenz эса маъмурий фаолиятни “хуқуқий меъёрлар билан фуқаролар манфаатлари ўртасидаги мувозанатни таъминловчи амалий механизм” сифатида таърифлайди. Унинг фикрича, маъмурий фаолият давлат ҳокимиятининг индивидуал қарорлар орқали амалга ошириладиган тури бўлиб, унинг ҳуқуқий асоси давлат назорати ва ҳисобдорлик тизими орқали қафолатланади. Германия моделининг яна муҳим жиҳати шундаки, маъмурий фаолиятда ҳуқуқни қўллаш (*Rechtsanwendung*) ва ҳуқуқни амалга ошириш (*Durchführung*) босқичларининг аниқ ажратилганлигидир. Бу тизим давлат органларининг ҳар бир фаолиятида ҳуқуқий асос, шаффофлик ва назоратни таъминлайди²⁰.

АҚШ ҳуқуқшунослигида эса маъмурий фаолият “*administrative enforcement*” атамаси билан ифодаланиб, унинг мазмуни давлатнинг назорат, лицензиялаш, жазо қўллаш ва ҳуқуқни амалга ошириш фаолияти билан боғлиқ²¹. Бу тушунча АҚШ маъмурий ҳуқуқида давлат органларининг ҳуқуқни амалий татбиқ этишдаги фаол ролини акс эттиради.

Маъмурий фаолиятнинг бу шакли асосан Федерал агентликлар фаолиятида яққол кўринади. Улар қонун нормаларини бузиш ҳолатларини аниқлаб, ҳуқуқий санкциялар қўллайдилар, лицензиялар бериш ёки бекор қилиш ҳақида қарорлар қабул қиладилар ва жамоат хавфсизлигини таъминлашда амалий назоратни амалга оширадилар.

АҚШ ҳуқуқшунослари Л. Фуллер ва Ж. Меррилнинг таъкидлашича, “*administrative enforcement* — бу ҳуқуқни амалга оширишнинг амалий шакли бўлиб, у давлат назорати ва жамоат манфаатлари муҳофазасини уйғунлаштиради”. Ушбу ёндашув маъмурий фаолиятнинг қонун устуворлиги ва фуқаролар олдидаги давлат жавобгарлиги билан чамбарчас боғлиқлигини намоён этади²². Шу нуқтаи назардан, англо-саксон ҳуқуқ тизимида маъмурий фаолият нафақат қонун ижросини таъминлайди, балки давлатнинг фуқаролар олдидаги масъулиятини амалий тарзда намоён этади. Бу эса жамоат ишончи ва ҳуқуқий давлат тамойилларини мустаҳкамлайди.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, Европа ва АҚШ ҳуқуқ мактабларида маъмурий фаолият давлат бошқарувининг ҳуқуқий ва амалий қувватини таъминловчи универсал категория сифатида қаралади. Француз моделида у давлат хизматининг ҳуқуқ билан чамбарчас боғланишига асосланса, герман моделида қонун устуворлиги ва ҳуқуқий давлат принципига, англо-саксон моделда эса ҳуқуқни амалий татбиқ этиш ва давлат жавобгарлигига таянади.

Шунингдек, бу моделлар умумий жиҳатга эга: уларда маъмурий фаолият давлатнинг фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, жамоат хавфсизлигини таъминлаш ҳамда давлат бошқарувининг самарадорлигини оширишга хизмат қилади. Демак, маъмурий фаолият тушунчаси халқаро ҳуқуқ назариясида универсал ҳуқуқий-ташқилий институт сифатида эътироф этилган бўлиб, у миллий қонунчилик тизимларининг шаклланишида муҳим назарий асос ҳисобланади.

¹⁹ Ўша манбаа: – S. 73.

²⁰ Schmidt K., Lorenz G. *Verwaltungsrecht und Verwaltungstätigkeit: Grundlagen des deutschen Verwaltungsrechts*. – 4., überarb. Aufl. – Berlin: Springer, 2019. – S. 74–75.

²¹ Fuller L., Merrill J. *Administrative Enforcement and the Rule of Law*. – New York: Oxford University Press, 2018. – P. 89–93.

²² Fuller L.L., Merrill J. *Administrative Enforcement and the Rule of Law*. – New York: Oxford University Press, 2018. – P. 92.

Япония ва Корея амалиётида маъмурий амалиёт жамоат хавфсизлигини таъминлашда SOP²³ тизими орқали таъминланади. Бу мамлакатларда ҳар бир хизматчи фаолияти ҳуқуқий назорат ва масъулият тизими орқали баҳоланади²⁴.

Категория	Мазмун	Аҳамият
Маъмурий фаолият	Давлат сиёсатини белгилайди, ҳуқуқий асос яратади	Стратегик вазифаларни белгилайди
Маъмурий амалиёт	Қонун нормаларини амалга оширади	Амалий ижро ва назорат воситаси

Маъмурий-ҳуқуқий назария нуқтаи назаридан қаралганда, Миллий гвардия органларининг маъмурий фаолияти ва маъмурий амалиёти ўртасидаги нисбатни илмий таҳлил қилиш, нафақат давлат бошқарувининг ҳуқуқий моҳиятини англаш, балки амалиётдаги ижро механизмларини тўғри белгилаш учун ҳам муҳим аҳамият касб этади. Бу икки категориянинг ҳар бири муайян илмий мазмунга эга бўлиб, улар давлат ҳокимиятининг турли даражадаги вазифаларини амалга оширишга қаратилган.

Биринчи навбатда, маъмурий фаолият давлат бошқарувининг стратегик ва норматив-ташкилий йўналишини белгилайди. Унинг асосий вазифаси — қонун нормаларини ҳаётга татбиқ этиш, жамоат хавфсизлиги ва ҳуқуқий тартиботни таъминлаш, фуқароларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда ижро ҳокимиятининг ҳисобдорлик тизимини мустаҳкамлашдан иборатдир. Бу жараёнда давлат органлари ўз фаолиятини амалдаги қонунчиликка асосланган ҳолда ташкил этади, ички идоралараро муносабатларда ягона ҳуқуқий стандартлар ва услубий қоидаларни жорий этади. Шу маънода, маъмурий фаолият давлат бошқарувининг умумий сиёсий ва ҳуқуқий йўналишини белгилайдиган стратегик ва норматив категория ҳисобланади.

Иккинчи томондан, маъмурий амалиёт эса мазкур фаолиятнинг амалий ифодаси бўлиб, у қонун нормаларини бевосита қўллаш жараёнида намоён бўлади. Маъмурий амалиётнинг моҳияти шундаки, у норматив қарорларда белгиланган вазифаларнинг ҳаётга татбиқ этилиши билан боғлиқ амалий жараёнларни қамраб олади. Масалан, Миллий гвардия органлари фаолиятида патрул-қўриқлаш, профилактик суҳбатлар ўтказиш, ҳуқуқбузарлик ҳолатларини расмийлаштириш ва маъмурий жавобгарлик чораларини қўллаш каби ҳаракатлар айнан маъмурий амалиётнинг намоёни ҳисобланади. Шу боисдан, у давлат бошқарувидаги тактик ва ижроий механизм сифатида эътироф этилади.

Маъмурий фаолият ва маъмурий амалиётни ўзаро қиёсий таҳлил қилиш натижасида уларнинг бир-бирига боғлиқ, бироқ мазмун жиҳатидан фарқли жиҳатлари аниқ намоён бўлади. Маъмурий фаолият — давлат сиёсати ва ҳуқуқий асосларни белгилайдиган стратегик тизим бўлса, маъмурий амалиёт — бу тизимнинг амалий ижросини таъминлайдиган процессуал босқичдир. Шу нуқтаи назардан, маъмурий фаолиятни давлат бошқарувидаги “назарий ва ташкилий пойдевор”, маъмурий амалиётни эса “амалий қўлланиш механизми” сифатида баҳолаш мумкин.

Маъмурий фаолиятнинг илмий вазифаси — қонун устуворлиги ва ҳуқуқий давлат тамойилларини ҳаётга татбиқ этишга хизмат қилишдир. Унинг мазмуни давлат бошқаруви тизимида стратегик вазифаларни белгилаш, ҳуқуқий сиёсатни ишлаб чиқиш ва ижро интизомини таъминлашга қаратилган. Шунингдек, маъмурий фаолият давлат хизматчиларининг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш ва жамоат манфаатларини таъминлаш билан ҳам узвий боғлиқ. Бу жараёнда фаолият нафақат ҳуқуқни амалга ошириш, балки уни самарали қўллашга хизмат қиладиган ташкилий-ҳуқуқий муҳитни яратади.

²³ SOPнинг моҳияти – ҳар бир хизматчи ёки ижро этувчи органнинг ҳаракатлари аниқ регламент, ҳуқуқий асос ва назорат механизми билан боғланган бўлишидир. У қонун устуворлиги ва давлат ҳисобдорлигини таъминлашнинг амалий воситаси сифатида намоён бўлади.

²⁴ JICA. *Public Safety Administration in Japan and Korea: Operational Standards Review*. – Tokyo, 2020. – P. 58–66.

Маъмурий амалиёт эса фаолиятда белгиланган вазифаларнинг амалий ижросини таъминловчи қонун қўллаш жараёни сифатида намоён бўлади. У давлат органлари томонидан қабул қилинадиган индивидуал қарорлар, маъмурий жазо ва профилактик тадбирларнинг амалга оширилиши орқали ҳуқуқий нормаларнинг ҳаётга татбиқ этилишини таъминлайди. Шу жиҳатдан, маъмурий амалиёт давлат бошқарувидаги қонунларнинг амалий қуввати ва ижро самарадорлигини таъминловчи муҳим босқич ҳисобланади.

Миллий гвардия фаолияти мисолида, *маъмурий фаолият* — бу жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича давлат сиёсатини белгилаш, норматив ҳужжатлар ва идоралараро кўрсатмаларни ишлаб чиқиш жараёни бўлса, маъмурий амалиёт — мазкур сиёсатни амалга оширишнинг бевосита шакли, яъни патрул хизмати, профилактик тадбирлар ва қонун бузилишларига нисбатан таъсир чораларини қўллаш жараёнларидир.

Демак, маъмурий фаолият ва маъмурий амалиётни бир бутун тизимнинг икки қирраси сифатида баҳолаш мумкин. Биринчи қирра — ҳуқуқий сиёсат ва ташкилий асосларни белгилайди, иккинчиси эса — ҳуқуқни қўллашнинг амалий механизмини таъминлайди. Уларнинг уйғунлиги давлат бошқарувининг самарадорлигини ошириш, жамоат хавфсизлигини таъминлаш ҳамда фуқароларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг муҳим шартидир.

Шунингдек, илмий таҳлиллар шуни кўрсатадики, маъмурий фаолиятни назарий асос сифатида белгилаш орқали давлат бошқарувидаги стратегик вазифалар тизими шакллантирилса, маъмурий амалиёт орқали мазкур вазифаларнинг амалий ижроси таъминланади. Бу ўзаро муносабат “қонун – ижро – назорат” занжири орқали намоён бўлиб, давлат аппаратининг ишончли ва ҳисобдор фаолиятини таъминлайди. Натижада, *маъмурий фаолият* ва маъмурий амалиёт категориялари бир-бирини тўлдирувчи илмий-ҳуқуқий тушунчалар сифатида давлат бошқарувининг ҳуқуқий табиати ва амалий самарадорлигини таъминлашда муҳим рол ўйнайди.

Бўлим қисми	Нима қилиш керак	Илмий мақсад
<i>Қирриш</i>	Масаланинг долзарблигини Президент фикри ва миллий хавфсизлик билан боғлаш	Илмий муаммони асослаш
<i>Маҳаллий олимлар таҳлили</i>	Маҳмудов, Исмоилов, Зокиров фикрларини тизимлаштириб солиштириш	Ўзбек ҳуқуқшунослигидаги эволюцияни кўрсатиш
<i>Россия ва Европа доктринаси</i>	Алехин, Салищева, Charus, Schmidt каби олимлардан иқтибослар	Халқаро қиёсий таҳлил
<i>МГ амалиёти</i>	SOP ва патрул-қўриқлаш амалиётини мисол сифатида киритиш	Ижро тизимидаги амалий намоён
<i>Муаллифлик таърифи</i>	Иккита аниқ, қисқа, ҳуқуқий категория сифатида таъриф	Илмий янгилик ва хулоса

Шу ўринда, Миллий гвардия органларида маъмурий амалиётнинг тавсифига тўхталиб ўтиш мақсадга мувофиқдир. Хусусан, Миллий гвардия органларининг фаолиятида *маъмурий амалиёт* ҳуқуқий фаолиятнинг амалий ифодаси сифатида давлат бошқарувининг самарадорлигини таъминлайдиган муҳим институт ҳисобланади. У ижро этувчи ҳокимият ваколатлари доирасида қонун нормаларини татбиқ этиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, жамоат хавфсизлигини таъминлаш ҳамда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган амалий ҳаракатлар тизимини ифодалайди. Шу жиҳатдан, маъмурий амалиёт — ижро ҳокимиятининг ҳуқуқни амалга ошириш жараёнидаги *амалий механизми*, яъни қонун нормаларини ҳаётга татбиқ этишнинг *ҳуқуқий шакли* сифатида намоён бўлади²⁵.

²⁵ Маҳмудов Д.Р. *Маъмурий ҳуқуқ: назария ва амалиёт*. – Т.: Юрист, 2020. – Б. 45.

Маъмурий амалиётнинг тавсифи, аввало, унинг **ҳуқуқий ва ташкилий табиати** билан белгиланади. У нафақат қонун нормаларини ижро этиш, балки уларнинг ҳаётдаги амалий ижросини таъминлайдиган ташкилий, услубий ва процессуал чоралар мажмуасини қамраб олади. Миллий гвардия тизимида у давлат бошқарувидаги ҳуқуқий тартиботни таъминловчи, хизмат интизомини мустаҳкамловчи ва жамоат хавфсизлигини муҳофаза этувчи **ҳуқуқий фаолият шакли** сифатида амал қилади²⁶.

Маҳаллий олим *Д.Р. Маҳмудов* таъкидлаганидек, “*маъмурий амалиёт* — бу маъмурий фаолиятнинг ҳаётдаги амалий кўриниши бўлиб, унинг мазмуни ҳуқуқий нормаларни татбиқ этиш жараёнида намоён бўлади”³. Ушбу таъриф Миллий гвардия органлари фаолияти мазмунига тўлиқ мос келади, чунки Гвардия тизимидаги ҳар бир хизмат ҳаракати — патрул, кўриқлаш, профилактика ёки назорат фаолияти — айнан ҳуқуқни амалга ошириш жараёнининг амалий кўриниши ҳисобланади.

Маъмурий амалиётнинг тавсифий белгиларидан бири — унинг **ҳуқуқий асосланганлик даражасидир**. Ҳар бир маъмурий ҳаракат ёки қарор амалдаги қонун ҳужжатлари, норматив актлар ва ички йўриқномалар билан белгиланган тартибда амалга оширилади. Бу жараёнда “Миллий гвардия тўғрисида”ги Қонун⁴ ва Президент қарорлари ҳуқуқий асос сифатида хизмат қилади. Ушбу ҳужжатлар Гвардия фаолиятининг ҳуқуқий чекларини белгилаб, хизматчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини аниқ тарзда ифодалайди.

Маъмурий амалиётнинг яна бир муҳим тавсифи — унинг **ташкилий ва процессуал хусусиятидир**. Бу хусусият Миллий гвардия тизимида қабул қилинган ички меъёрий ҳужжатлар — хизмат низомлари, йўриқномалар, буйруқлар ва стандарт операцион тартиб (SOP)лар орқали намоён бўлади⁵. Хусусан, SOP тизими фаолиятнинг ягона стандартлар асосида амалга оширилишини таъминлаб, хизматчиларнинг ҳаракатини ҳуқуқий меъёрлар билан уйғунлаштиради.

Жанубий Корея ва Япония каби мамлакатлар амалиётида SOP тизими маъмурий амалиётнинг марказий элементи сифатида эътироф этилган бўлиб, у хизматчиларнинг ҳар бир ҳаракатини аниқ ҳуқуқий мезонлар асосида баҳолашни таъминлайди⁶. Ўзбекистон Миллий гвардияси тизимида ҳам ушбу амалиёт босқичма-босқич жорий этилмоқда, бу эса хизмат интизомини мустаҳкамлаш ва қонун устуворлигини таъминлашда муҳим қадам бўлмоқда.

Маъмурий амалиётнинг тавсифий хусусиятларидан бири — унинг **ҳисобдорлик ва жавобгарлик тизими** билан боғлиқлигидир. Ҳар бир қарор, текширув ёки патрул ҳаракати хизмат ҳисоботи ва ички назорат орқали баҳоланади. Бу жараён Миллий гвардия фаолиятида шаффофлик ва самарадорликни таъминлайди, чунки ҳар бир хизмат ҳаракатининг ҳуқуқий асоси ва натижаси расмий ҳужжатлар орқали қайд этилади⁷.

Маъмурий амалиёт фаолиятида қонун нормаларини амалга ошириш билан бир қаторда, **профилактик функция** ҳам муҳим аҳамиятга эга. Бу — фуқаролар билан мулоқот, ҳуқуқбузарликлар олдини олиш, жамоат тартибини сақлаш ва ҳуқуқий маданиятни оширишга қаратилган фаолиятни ўз ичига олади⁸. Демак, Миллий гвардиянинг маъмурий амалиёти нафақат реактив чоралар тизими, балки профилактик таъсир воситаси сифатида ҳам давлат бошқарувида муҳим рол ўйнайди.

Маъмурий амалиётнинг самарадорлигини таъминлашда хизмат фаолиятининг **қонун устуворлиги ва инсон ҳуқуқларига мослиги** муҳим мезон ҳисобланади. *И. Исмоилов* таъкидлаганидек, маъмурий фаолият ва унинг амалий босқичи бўлган амалиётда ҳар бир

²⁶ Эгамбердиев А.Қ. *Ўзбекистонда давлат бошқаруви ислохотлари ва маъмурий фаолият самарадорлиги*. – Т.: Иқтисодиёт, 2021. – Б. 93.

ҳаракат “қонун устуворлиги, жамоат манфаати ва давлат назорати” тамойилларига асосланиши лозим²⁷.

Шу билан бирга, маъмурий амалиёт Миллий гвардия тизимидаги ҳар бир хизмат соҳаси учун ягона ташкилий стандартни белгилайди. Бу эса фаолиятда идоралараро мувофиқлик, тизимли назорат ва оператив бошқарув самарадорлигини таъминлайди²⁸.

Бундан ташқари, замонавий давлат бошқаруви тизимида Миллий гвардия органларининг фаолиятини тўлиқ англаш учун *маъмурий амалиётнинг ўзига хос хусусиятларини таҳлил қилиш* муҳим илмий ва амалий аҳамиятга эгадир. Зеро, мазкур хусусиятлар Миллий гвардиянинг ҳуқуқий мақоми, хизмат фаолиятининг ташкилий-техникавий хусусиятлари, жамоат хавфсизлигини таъминлашдаги роли ҳамда идоралараро ҳамкорлик механизмлари билан чамбарчас боғлиқдир. Шу боис, бу жиҳатларнинг таҳлили ушбу параграф мазмунини *тўлиқ, тизимли ва илмий асосланган ҳолда ёритишга хизмат қилади* ҳамда маъмурий амалиётнинг назарий ва амалий аҳамиятини кенг ёритиш имконини яратади.

Дарҳақиқат, бугунги кунда Миллий гвардия органларидаги маъмурий амалиёт давлат бошқарувининг бошқа ижро органлари фаолиятдан бир қатор ўзига хос хусусиятлари билан ажралиб туради. Бу хусусиятлар, аввало, мазкур тизимнинг ҳуқуқий мақоми, хизмат фаолиятининг ҳарбий-ташкилий табиати ҳамда жамоат хавфсизлигини таъминлашга йўналтирилган вазифалари билан белгиланади. Шу нуқтаи назардан, Миллий гвардиядаги маъмурий амалиёт фақат ҳуқуқни амалга ошириш фаолияти эмас, балки жамоат хавфсизлигини таъминлашга қаратилган ижроий-ҳуқуқий механизмлар тизими сифатида намоён бўлади²⁹. Булар:

биринчидан, Миллий гвардия органларидаги маъмурий амалиёт ҳарбийлашган-ҳуқуқий табиатга эга бўлиб, у ижро этувчи ҳокимият фаолияти билан бир қаторда хизмат интизоми, буйруққа бўйсунуш ва ички хизмат қоидалари билан тартибга солинади. Бу жиҳатдан у классик фуқаролик маъмуриятидан фарқ қилади, чунки Гвардия ходимлари фаолиятида қонун нормалари билан бирга ҳарбий интизом ва хизмат регламенти ҳам ҳуқуқий аҳамият касб этади. *Д.Р. Маҳмудов* таъкидлаганидек, “*маъмурий амалиёт — бу ҳуқуқни амалга оширишнинг амалий шакли бўлиб, у идора фаолиятида ҳуқуқий нормаларни татбиқ этиш орқали давлат бошқарувида интизом ва ҳисобдорликни таъминлайди*”³⁰;

иккинчидан, Миллий гвардия маъмурий амалиётининг асосий йўналиши жамоат хавфсизлиги ва ҳуқуқий тартиботни таъминлашга қаратилган. Унинг амалий мазмуни профилактик йўналишдаги ишлар тизими билан белгиланиб, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, аҳолининг ҳуқуқий онгини юксалтириш ва жамоат тартибини барқарор сақлаш каби вазифаларни қамраб олади³¹.

И. Исмоиловнинг фикрича, маъмурий фаолиятнинг ижтимоий моҳияти айнан “жамоат манфаатига хизмат қилиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш билан чамбарчас боғлиқ”дир³². Шу маънода, Миллий гвардия амалиётида ҳуқуқни қўллаш ва профилактика вазифалари ўзаро уйғун ҳолда амалга оширилади;

учинчидан, Миллий гвардия тизимида маъмурий амалиётнинг муҳим хусусиятларидан бири — фаолиятнинг стандартлаштирилган ва тизимли бўлиши, яъни SOP (*Standard Operating Procedure*) — стандарт операцион тартиб тизими асосида йўлга қўйилганидир. Бу тизим

²⁷ Исмоилов И. *Маъмурий фаолиятнинг ҳуқуқий асослари ва унинг самарадорлиги масалалари*. – Т.: Академия, 2018. – Б. 64.

²⁸ Chapus R., Vedel G. *Droit administratif*. – Paris: Dalloz, 2018. – P. 112.

²⁹ Эгамбердиев А.Қ. *Ўзбекистонда давлат бошқаруви ислохотлари ва маъмурий фаолият самарадорлиги*. – Т.: Иқтисодиёт, 2021. – Б. 93.

³⁰ Маҳмудов Д.Р. *Маъмурий ҳуқуқ: назария ва амалиёт*. – Т.: Юрист, 2020. – Б. 45.

³¹ Исмоилов И. *Маъмурий фаолиятнинг ҳуқуқий асослари ва унинг самарадорлиги масалалари*. – Т.: Академия, 2018. – Б. 63.

³² Ўша манбаа: 64-бет.

хизматчиларнинг ҳар бир ҳаракатини ҳуқуқий меъёрлар билан аниқ белгилайди, ҳисобдорлик ва шаффофликни таъминлайди. Япония ва Корея амалиётидаги каби, Миллий гвардияда ҳам SOP тизими жорий этилиб, хизмат фаолиятининг ҳар бир босқичи меъёрлаштирилган ҳуқуқий асослар билан таъминланмоқда³³. Халқаро экспертлар таъкидлаганидек, бундай тизим маъмурий амалиётда хатолик эҳтимолини камайтиради ва хизмат интизомини оширади³⁴;

тўртинчидан, Миллий гвардия амалиёти икки қиррали хусусиятга эга: бир томондан, у ҳуқуқни қўллаш фаолияти бўлиб, ҳуқуқбузарлик ҳолатларига нисбатан маъмурий чоралар кўришни ўз ичига олади; иккинчи томондан, у профилактик вазифаларни бажариб, жиноятчиликнинг олдини олиш, аҳоли билан ишлаш ва ҳуқуқий маданиятни юксалтиришга қаратилган.

Худойқулов С.Б. таъкидлаганидек, маъмурий амалиётнинг самарадорлиги “ҳуқуқни амалга ошириш билан профилактика вазифаларининг мувозанатига боғлиқ”дир³⁵. Шу жиҳатдан, Миллий гвардия амалиёти ҳуқуқни татбиқ этиш билан бирга ижтимоий таъсир кўрсатиш воситаси сифатида ҳам хизмат қилади;

бешинчидан, Миллий гвардия органларида маъмурий амалиёт интегратив бошқарув характерига эга бўлиб, у ички ишлар органлари, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, маҳалла ва ҳокимият тизимлари билан ҳамкорликда амалга оширилади. Бу ҳамкорлик давлат бошқарувида идоралараро мувофиқликни таъминлайди ва жамоат хавфсизлигини сақлашда ягона профилактик платформа яратади³⁶. Бу жиҳат Миллий гвардия амалиётини кўп даражали бошқарув тизимининг муҳим бўғинига айлантиради;

олтинчидан, Миллий гвардия амалиётининг яна бир ўзига хос хусусияти — унинг ҳисобдорлик ва жавобгарлик тизими билан чамбарчас боғлиқлигидадир. Ҳар бир амалий ҳаракат, қарор ёки хизмат тадбири ички назорат ва ҳисобот тизими орқали баҳоланади. Бу ҳолат хизмат фаолиятининг ҳуқуқий асосланганлигини таъминлаб, фуқароларнинг ишончини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Ш.З. Зокировнинг фикрича, “ҳуқуқий маданият ва жавобгарлик стандартлари давлат бошқарувининг ажралмас қисмига айланганда, фуқаро ишончи ва қонун устуворлиги мустаҳкамланади”³⁷.

Ниҳоят, Миллий гвардия амалиётининг муҳим жиҳати — унинг инсонпарварлик тамойилларига асосланганлигидир. Бу тизимда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, уларнинг хавфсизлигини таъминлаш ҳамда давлатнинг ҳисобдорлигини таъминлаш устувор аҳамият касб этади. Француз олимлари R. Chapus ва J. Vedel таъкидлаганидек, замонавий маъмурий фаолиятнинг асосий вазифаси — “давлатнинг ҳуқуқий жавобгарлигини фуқаро манфаатлари билан уйғунлаштиришдир”³⁸. Миллий гвардия фаолиятида ҳам ана шу ёндашув асосида фуқаро хавфсизлиги ва ҳуқуқий қонунийлик таъминланади.

Шундай қилиб, Миллий гвардия органларида маъмурий амалиётнинг ўзига хос хусусиятлари унинг ҳарбийлашган-ҳуқуқий табиати, стандарт операцион тартиб тизими, ҳуқуқни қўллаш ва профилактика вазифаларининг уйғунлиги, интегратив бошқарув характери, ҳисобдорлик ва инсонпарварлик тамойилларига таянадиган ҳуқуқий фалсафаси билан ифодаланади. Ушбу хусусиятлар Миллий гвардия органларини давлат бошқарувининг замонавий ва самарали институти сифатида намоён этади.

³³ JICA. *Public Safety Administration in Japan and Korea: Operational Standards Review*. – Tokyo, 2020. – P. 58–66.

³⁴ Ibid. – P. 63.

³⁵ Худойқулов С.Б. *Маъмурий ҳуқуқни амалга оширишнинг ташиқлий-ҳуқуқий механизмлари*. – Т.: Академия, 2019. – Б. 79.

³⁶ Эгамбердиев А.Қ. *Ўзбекистонда давлат бошқаруви ислохотлари ва маъмурий фаолият самарадорлиги*. – Тошкент: Иқтисодиёт нашриёти, 2021. – Б. 96.

³⁷ Зокиров Ш.З. *Давлат бошқаруви ва ижро ҳокимияти фаолиятида ҳуқуқий маданиятнинг ўрни*. – Т.: ТДЮУ, 2017. – Б. 71.

³⁸ Chapus R., Vedel G. *Droit administratif*. – Paris: Dalloz, 2018. – P. 112.

Демак, ушбу илмий таҳлилдан келиб чиқиб қуйидаги **муаллифлик таърифлари**ни илгари суриш мумкин:

биринчидан, маъмурий фаолият — ижро этувчи ҳокимият органлари томонидан қонун нормаларини ҳаётга татбиқ этиш, жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва ҳуқуқий тартиботни барқарорлаштиришга қаратилган бошқарув, ташкилий ва назорат чораларининг ҳуқуқий тизимидир;

иккинчидан, маъмурий амалиёт — бу маъмурий фаолиятнинг амалий босқичи бўлиб, Миллий гвардия органлари томонидан қонун нормаларини ҳаётга татбиқ этиш, ҳуқуқий тартиботни таъминлаш, жамоат хавфсизлигини муҳофаза қилиш ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган ташкилий-ҳуқуқий чоралар тизимидир. У фақат қонунни қўллаш эмас, балки унинг самарали ижросини таъминловчи назорат, ҳисобдорлик ва профилактика механизмларининг уйғун шаклидир;

учинчидан, Миллий гвардия органларидаги маъмурий амалиёт — бу ҳуқуқни амалга оширишнинг амалий, ташкилий ва профилактик шакли бўлиб, у давлат бошқарувининг ижройи тизимида **қонунийликни таъминлаш, жамоат хавфсизлигини муҳофаза қилиш ҳамда хизмат фаолиятида шаффофлик ва ҳисобдорлик тамойилларини мустаҳкамлашга** қаратилган комплекс ҳуқуқий фаолиятдир. Ушбу амалиёт ҳуқуқни қўллашнинг бевосита босқичи сифатида, давлат ҳокимиятининг ижро функцияларини амалга оширишда **ҳуқуқий назорат, профилактика ва ташкилий механизмларнинг ўзаро уйғунлигини** таъминлайди.

Мазкур “**маъмурий фаолият**”, “**маъмурий амалиёт**” ва “**Миллий гвардия органларидаги маъмурий амалиёт**” тушунчаларига муаллифлик асосида ишлаб чиқилган юқоридаги таърифлар Миллий гвардия органлари фаолиятининг ҳуқуқий ва амалий пойдеворини такомиллаштиришга хизмат қилади. Ушбу илмий-назарий ёндашувлар келгусидаги ислохотлар ва хизмат амалиётини замонавий ҳуқуқий стандартлар асосида ташкил этишда бир қатор ижобий ютуқларга олиб келишига хизмат қилади. Булар:

биринчидан, муаллифлик таърифлари Миллий гвардия органлари фаолиятида **ҳуқуқий аниқлик ва нормаларнинг тизимли татбиқ этилишини** таъминлайди. Яъни “маъмурий фаолият” ва “маъмурий амалиёт” категорияларининг чегаралари аниқ белгилаб берилиши орқали ҳар бир хизмат соҳаси — кўриқлаш, патрул, профилактика, фуқаролар билан мулоқот, маъмурий жавобгарликни амалга ошириш каби йўналишларда **ҳуқуқий вазифаларнинг аниқ тақсимланиши ва масъулият чегаралари** белгилаб олинади. Бу эса хизматчиларнинг иш фаолиятида қонун устуворлиги, ҳисобдорлик ва самарадорлик тамойилларининг тўлиқ амалга ошишига замин яратади. Натижада ҳар бир маъмурий қарор ёки ҳаракатнинг ҳуқуқий асоси мустаҳкамланади, бу эса фуқароларнинг давлат идораларига бўлган ишончини оширади;

иккинчидан, ушбу таърифларнинг амалиётга жорий этилиши Миллий гвардия органларининг **ташкилий бошқарув тизимини оптималлаштириш ва идоралараро мувофиқликни кучайтиришга** хизмат қилади. Маъмурий фаолиятнинг стратегик вазифалари аниқ белгиланиши, маъмурий амалиётнинг процессуал тартиблари эса стандартлаштирилиши натижасида, ҳар бир бўлинма фаолияти ягона ҳуқуқий стандартлар асосида амалга оширилади. Бу, ўз навбатида, хизмат интизомини мустаҳкамлайди, ижро интизомини кучайтиради ва фаолият самарадорлигини баҳолаш учун аниқ мезонларни белгилайди;

учинчидан, таърифларнинг илмий асосда ишлаб чиқилиши Миллий гвардия тизимида **профилактик йўналишни кучайтириш ва ҳуқуқбузарликлар профилактикасини илмий асосда ташкил этиш** имконини беради. Маъмурий амалиётнинг фаол профилактик характери белгиланиши орқали фуқаролар билан мулоқот маданияти, жамоат хавфсизлигини таъминлашдаги профилактик иш услублари ҳамда “хизмат–жамият–фуқаро”

муносабатларидаги ишончли мулоқот механизми ривожланади. Бу эса жинойтчиликни олдини олишда инновацион ёндашувларни қўллашга шароит яратади;

тўртинчидан, таърифлар амалга татбиқ этилганда Миллий гвардия фаолиятида **инсон ҳуқуқлари ва ҳуқуқий маданият устуворлигини таъминлаш** имконияти кенгаёди. Чунки маъмурий амалиётда ҳар бир қарор ва ҳаракатнинг ҳуқуқий асоси, унинг фуқаролар ҳуқуқларига таъсири ҳамда қонунга мувофиқлиги аниқ белгиланган ҳолда баҳоланади. Бу жараён давлат идоралари фаолиятини инсонпарвар ва очиқ бошқарув тамойилларига яқинлаштиради;

бешинчидан, муаллифлик таърифларини қонун ижодкорлиги ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар амалиётида қўллаш Миллий гвардия органларининг келгусидаги **ҳуқуқий модернизацияси ва стратегик ривожланиш дастурларини илмий асослашга** хизмат қилади. Яъни, ҳар бир янги меъёрий ҳужжат ёки идоравий йўриқнома ишлаб чиқишида “фаолият” ва “амалиёт” ўртасидаги назарий чегаралар ҳисобга олинади. Бу эса ислохотларнинг ҳуқуқий асосини мустаҳкамлайди ва давлат бошқарувидаги инновацион ислохотларнинг самарадорлигини оширади;

олтинчидан, таърифлар Миллий гвардия тизимида хизматчиларнинг **касбий малакасини ошириш, ўқув жараёнларини илмий асослаш ва SOP (Standard Operating Procedure) тизимини такомиллаштиришга** замин яратади. Ушбу илмий ёндашувлар асосида хизматчиларни тайёрлашда назарий билимлар ва амалий кўникмалар уйғунлаштирилади, ҳар бир вазифа учун ҳуқуқий меъёрлар ва амалий стандартлар аниқ белгилаб берилди. Бу эса замонавий хизмат маданияти ва самарадорликни янги босқичга кўтаради.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, Миллий гвардия органларида маъмурий амалиёт давлат бошқарувининг амалий-ҳуқуқий шакли сифатида жамоат хавфсизлигини таъминлаш, қонун устуворлигини мустаҳкамлаш ва фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилишга хизмат қилади. Унинг ўзига хос хусусиятлари – ҳарбийлашган-ташкилий табиат, профилактик йўналиш, SOP стандартларига асосланган бошқарув тизими, идоралараро мувофиқлик ва ҳисобдорлик тамойиллари билан белгиланади. Шу жиҳатдан, Миллий гвардия маъмурий амалиёти давлат бошқарувининг самарадорлигини ошириш, ҳуқуқий қонунийликни таъминлаш ва жамоат хавфсизлигини кафолатлашда муҳим амалий аҳамият касб этади.